

PRIROČNIK

za soustvarjanje varnejših prostorov nočnega življenja

za udeleženke in organizatorke v nočnem življenju

Izdajateljice:

skupina projekta Rejv utopija

Napisale:

Otilija Dajč, Dijana Džamastagić, Ula Kranjc Kušlan,
Lana Križaj, Žana Marušič in Pavla Zabret

Lektura:

mag. Martina Marušič Kos

Grafično oblikovanje:

Neža Bukovec

Financira nas Evropska solidarnostna enota
Izdajateljice si pridružujejo vse pravice.
Kraj in datum izdaje: Ljubljana, december 2023
Tiskano v Sloveniji.
Naklada: 50 izvodov

 @rejvutopija

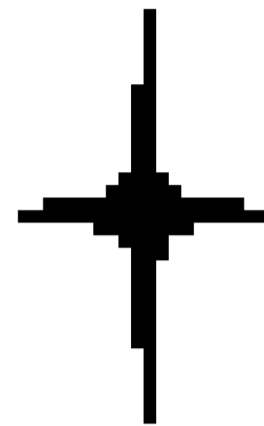
 rejvutopija@gmail.com

**EVROPSKA
SOLIDARNOSTNA
ENOTA**

Rejv
utopija

nadlegovanj

Smo skupina **Reju utopija**, ki je prek lastnih izkušenj in izkušenj prijateljic, prijateljev, znank, znancev, neznank ter neznancev prepoznala, da je nujno potrebno (širše in glasneje) **odpirati pogovore o spolnem nadlegovanju v nočnem življenju** in aktivno ukrepati. Ker nočemo, da so bari, klubi, rejvi ali domače zabave, prostori polni neprijetnih in nekonsenzualnih interakcij, smo v sklopu projekta izvajale **različne aktivnosti** (delo na terenu kot ekipa za ozaveščanje, izobraževalne dejavnosti in delavnice), s katerimi želimo doseči manj nadlegovanja in več uživanja v nočnem življenju ter spodbuditi solidarnost med vsemi - žurerkami, organizatorkami dogodkov in zaposlenimi.

Kaj je Reju utopija?

Ideja o svetu nočnega življenja, ki je bolj dostopen, varen in vključujoč za vse. Svet, v katerem lahko skupaj uživamo in upoštevamo osebne meje vseh v prostoru. To je žuranje, kjer ni sprejemljivo, da nas nekdo na plesišču prime za rit ali ob šanku sili v pogovor, nas verbalno napada ali drugače nadleguje. To je prostor, kjer se zavedamo, da je za vsakršno dejanje potrebna privolitev vseh vpletenih oseb. **To je ideja o skupnosti**, kjer si pomagamo in verjamemo, ko/da je bila oseba deležna nadlegovanja ali nasilja.

Sočasno želimo tako spodbujati občutek solidarnosti znotraj skupnosti, izobraževati javnost o spolnem nadlegovanju in nasilju, organizatorke opominjati na njihovo mero odgovornosti pri zagotavljanju varnejših dogodkov, kot tudi zagotavljati, da so osebe, ki doživijo spolno nadlegovanje, slišane in primerno podprte.

Publikacija je nastala v izobraževalne in praktične namene. Vključuje vsebine, ki smo jih zaznale kot pomembne za ustvarjanje varnejših prostorov v kontekstu nočnega življenja. To so vsebine o oblikah spolnega nadlegovanja, konsenzu, aktivni opazovalki in vlogi organizatork dogodkov.

✚ V priročniku uporabljamo izraze, zapisane v ženski slovnični obliki, ki veljajo kot nevtralni in enakovredni.

Konzolo *

1. SPOLNO NADLEGOVANJE OZ. NASILJE V NOČNEM ŽIVLJENJU	6
1.1 Spolno nadlegovanje oz. nasilje	6
1.2 Oblike spolnega nadlegovanja v nočnem življenju	7
1.3 Specifike prostorov nočnega življenja	8
2. KONSENZ OZ. PRIVOLITEV	9
2.1 "Že ptički čivkajo o pomembnosti konsenza!"	9
2.2 Ne-trezen konsenz	11
2.3 "Konsenzualni" miti	12
2.4 Skrb za sožurerke_je	14
3. AKTIVNA OPAZOVALKA	15
3.1 Zakaj je pomembno, da se aktivno odzivamo na situacije v naši okolici?	15
3.2 Kako smo lahko aktivne opazovalke? - 5x ZZZZZ	16
3.3 Aktivne opazovalke opozarjajo na različne pomene prostorov nočnega življenja	18
4. "DRŽANJE PROSTORA"	19
5. VLOGA ORGANIZATORK IN UPRAVLJALK KLUBOV	21
5.1 Kaj lahko naredi upravljalca nočnega kluba Olga?	21
5.2 Olga organizira in svetuje	24
POTREBUJEŠ POMOČ, PODPORO ALI SVETOVANJE?	28
ŽELIŠ VEDETI VEČ O IZPOSTAVLJENIH TEMAH?	28

spolno nadlegovanje oz. nasilje v nočnem življenju

V tem poglavju predstavimo, kaj je spolno nadlegovanje oz. nasilje in njegovo pojavnost v nočnem življenju ter opišemo specifične prostore nočnega življenja, ki so povezane z visoko stopnjo tam prisotnih nezaželenih vedenj.

spolno nadlegovanje oz. nasilje

kaj je spolno nasilje oz. nadlegovanje?

To je vsako fizično, vizualno, verbalno ali spolno dejanje, ki ga oseba, ki ga je bila deležna, v danem trenutku ali kasneje, doživi kot grožnjo, vdor ali napad ter ji lahko povzroči škodo, ponižanje in/ali odvzame sposobnost nadzora nad intimnim stikom.

ali je spolno nasilje ospoljeno?

Da, je ospoljen družbeni problem. O ospoljenosti govorimo, ko so izkušnje oseb različne in/ali odvisne od njihove spolne identitete. **Ženske, nebinarne in transspolne osebe namreč v primerjavi z moškimi nesorazmerno pogosteje poročajo, da so tarče spolnega nasilja in nadlegovanja v nočnem življenju, storilci pa so predvsem moški.** Prav tako so tudi v primerih, ko moški poročajo, da so tarče spolnega nasilja ali nadlegovanja, tega v večini primerov deležni s strani moških. Ospoljena pojavnost spolnega nasilja odraža ali kaže na širše strukturne družbene probleme kot so **seksizem, mizoginija, homofobija in transfobija.**

Pri tem je nujno opomniti, da **lahko spolno nasilje doživi kdorkoli**, ne glede na spol, raso, spolno usmerjenost in/ali starost. Zato je pomembno naslavljanje spolnega nasilja na način, ki dopušča prostor za različne izkušnje izven stereotipne delitve "storilec je moški", "žrtev je ženska", ki ne nudi razlage ali prostora za nasilje, ki ga doživljajo nebinarne osebe, moški ali nasilje med istospolno usmerjenimi osebami

oblike spolnega nadlegovanja v nočnem življenju

Ženske, transspolne in nebinarne osebe poročajo, da v kontekstih nočnega življenja pogosto doživljajo številne oblike spolnega nadlegovanja, kot so:

- ✱ seksualizirani in seksistični komentarji o njihovem telesu;
- ✱ neprestana in/ali vsiljiva nezaželena osvajanja (npr. poskusi plačevanja pijače, pričetka pogovora, ponavljajoče prošnje za poljub);
- ✱ poželjivi pogledi ali pretirano strmenje;
- ✱ žvižganje;
- ✱ vdiranje v osebni prostor, postavljanje v kot oz. zapiranje poti;
- ✱ zasledovanje;
- ✱ nezaželeni dotiki (npr. prehajanje z rokami čez ramena, hrbet);
- ✱ udarjanje, prijemanje ali otipavanje po zadnjici, prsih oz. drugih delih telesa;
- ✱ drgnjenje ob telo in druge oblike plesa brez konsenza in/ali simuliranje spolnih odnosov;
- ✱ grabljenje oz. vlečenje k sebi;
- ✱ prisilno poljubljanje ali poskusi poljubov;
- ✱ poskusi otipavanja pod oblačilom in prisilnega dotika genitalij storilca;
- ✱ masturbiranje s strani moških;
- ✱ nezaželena intoksikacija in
- ✱ poskusi posilstva ter posilstvo.

Nezaželena spolna vedenja v nočnem življenju so **pogosto subtilna** in prepletena s seksizmom, mizoginijo, heteroseksizmom, homofobijo in/ali transfobijo - vsa **imajo lahko negativne posledice** in lahko povzročijo hudo škodo, onemogočajo enak dostop do javnih prostorov in njihove rabe, omejujejo svobodo gibanja in uživanja ter vplivajo ne le na občutek varnosti, temveč tudi na dejansko varnost oseb, ki so jih deležne.

specifične prostore nočnega življenja

Prostori nočnega življenja so pogosto **hiperseksualizirana, seksistična in mizogina okolja**. Splošna patriarhalna kultura in neravnovesje moči med spoli se prepletajo z:

↪ značilnostmi teh prostorov (fizične značilnosti, vzdušje, seksualizirano oglaševanje ali standardi oblačenja, čustveno stanje, prisotnost psihoaktivnih substanc),

↪ tam prisotnimi družbenimi pričakovanji ter

↪ pritiski glede vedenja žensk,

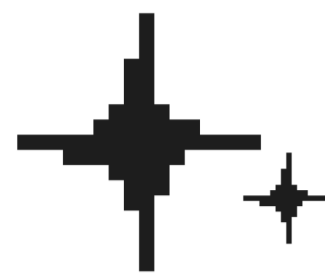
kar prispeva k **visoki stopnji pojavnosti spolnega nadlegovanja kot tudi njegovi normalizaciji**.

K pojavnosti spolnega nadlegovanja pomembno prispevajo tudi širši družbeni vplivi: objektifikacija in seksualizacija žensk, splošno družbeno odobravanje spolnega nadlegovanja in postavljanje krivde na osebe, ki so ga deležne.

Zato je pomembno upoštevati, da se morata tako **odgovornost kot moč za preprečevanje ali zmanjševanje pojavnosti spolnega nadlegovanja razdeliti** med obiskovalke nočnega življenja, organizatorke dogodkov in družbo nasploh. Za učinkovito in uspešno naslavljanje spolnega nadlegovanja v nočnem življenju mora torej to potekati **sočasno na različnih ravneh**.

konsenz oz. privolitve

V tem poglavju predstavimo koncept konsenza, njegovo neposredno povezavo s spolnim nadlegovanjem, kako ga praticiramo tako vsakdanje kot tudi v ne-treznem stanju ter kakšno vlogo imajo ob tem različne substance. Za zaključek pa razbijemo še nekaj konsenzualnih mitov.

“že ptički čivkajo o pomembnosti konsenza!”

Razlikovanje med dejanji, ki so opredeljena kot spolno nadlegovanje ali ne, je oprto na koncept privolitve oz. konsenza. V poenostavljenem smislu to pomeni, da od oseb/e potrebujemo dovoljenje, preden se z njo/njimi spustimo v kakršnokoli obliko seksualnega kontakta. V resnici pa ne gre samo za dovoljenje ali pogodbo (kot je velikokrat interpretiran konsenz), ampak za **strinjanje, ki izhaja iz iskrene želje**. Zato je tudi pomembno, da se urimo v asertivnem, samozaščitnem postavljanju meja.

Konsenz je lahko podan **na različne načine**. V zadnjem času smo priča poudarjanju pritrditvenega in verbalnega konsenza (npr. "samo ja pomeni ja" in "ne pomeni ne"), ki je sicer izredno pomemben, a spregleda ne samo kompleksnosti človeške komunikacije, pač pa tudi posledice socializacije. Ob pregledu literature (glej Report Sexism Free Night) se je izkazalo, da so osebe privolile v seksualno dejanje, kljub temu, da si tega niso želele, kar ima veliko opraviti z vzgojo in socializacijo oseb v žensko vlogo, ki da naj bi prvotno zadovoljevale potrebe drugih, predvsem moških.

Ključna je pozornost na spremembe v vedenju, kot so: telesni umik, pomanjkanje očesnega stika, zamrznitev ali otrplost, neodzivanje, saj predstavljajo pomembne informacije o tem, ali je osebi v seksualni interakciji prijetno in si te izkušnje želi. **Pozornost na vse oblike komunikacije, (verbalne in neverbalne)**, je za medsebojno dobro počutje središčnega pomena.

Pri konsenzu torej ni dovolj, da zgolj iščemo verbalno potrditev s strani druge osebe, pač pa mora temeljiti na dialogu oz. celostni komunikaciji med dvema (ali več) osebami, ki so pri tem aktivno soudeležene. Gre torej za kompleksen proces, ki vključuje elemente: **entuziazma, neprisiljenosti, kontinuiranosti, reverzibilnosti, aktivnosti in treznosti.**

Akronim za lažje pomnjenje je:

E entuziastičen

N neprisiljen

(š)

K kontinuiran

R reverzibilen

A aktiven

T trezen

to bi v konkretnih situacijah lahko pomenilo, da:

1 Vprašamo, kaj si partner/ka želi in smo na to pozorni.

2 Se ustavimo in redno preverjamo, kako ji/mu je.

3 Se naučimo sprejeti "ne" in ga tudi izražati.

4 S partnerjem/ko se pogovarjamo o seksualnosti, mejah, željah in strahovih.

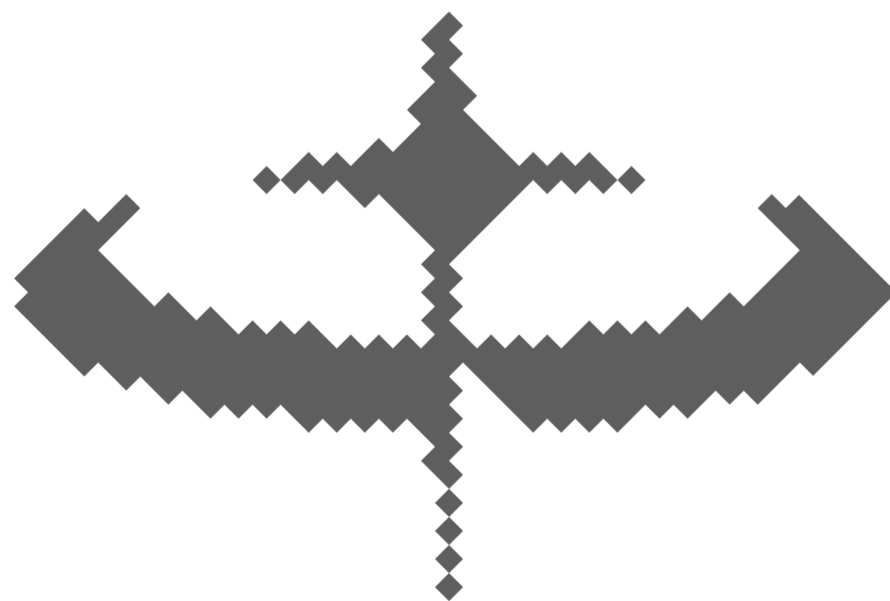
Prakticiranje konsenza je lahko precej nerodna izkušnja in ni nujno enostavna, kar pa nam ne daje dovoljenja, da ga ne prakticiramo. Samo s pridobivanjem konsenza in kontinuiranim preverjanjem lahko vemo, da si vse vpletene osebe tega stika dejansko želijo.

ne-trezen konsenz

Čeprav smo ravno opredelile, da je pri konsenzu pomemben element treznosti, ne moremo zanemariti dejstva, da **psihoaktivne substance (npr. alkohol)** že od nekdanj predstavljajo vir sprostitve, užitka, zabave in da se prakticiranje seksualnosti znajde znotraj teh kategorij. Zaradi stigmatizacije raznolikih spolnih praks, predstavljajo ravno prostori nočnega življenja in uporaba substanc možnost za seksualno eksperimentiranje, sprejemanje in samospoznavanje. Po drugi strani pa lahko zameglijo presojo, poslabšajo pomnjenje, spremenijo zaznavne funkcije in otopijo čustva. **Vsi naštetni učinki lahko predstavljajo večjo ranljivost za prestopanje lastnih mej in meja drugih oseb.**

V primeru, da se odločimo za seksualne izkušnje pod vplivom substanc je toliko bolj pomembno, da je **konsenz zavestno podan in da ga redno ter aktivno preverjamo**. Večkrat preverimo, če je osebi še vedno do tega in izraža entuziazem ter iskrenost in, če se njena neverbalna komunikacija s temi sporočili ujema. **Če je oseba neodzivna ali postane neodzivna, vidno zelo opita, komaj izgovori privolitev, je motorično okrnjena - absolutno ne moremo govoriti o svobodni privolitvi, tudi če je bil verbalni konsenz podan!**

Marsikdo se odloča, da se v ne-treznem stanju ne spušča v seksualne stike, kar glede na stopnjo ranljivosti, ki jo prinaša ne-trežno stanje, povsem spodbujamo. Pomembno pa je tudi, da se spolna eksperimentiranja na substancah dogajajo z osebami, s katerimi bi se nam bilo udobno v treznem stanju o tej izkušnji pogovoriti, še posebej, če pride do prestopanj meja ali drugih neprijetnosti.

"konsenzualni" miti

V spodnjem delu razbijamo pogoste mite o konsenzu.

Če osebo, s katero se že dlje časa poljubljam, vprašam "A te lahko slečem?", to uniči vzdušje.

Če se obe osebi počutita dovolj samozavestno, da pristopita v seksualno situacijo potem zagotovo lahko skomunicirata svoje želje in potrebe. Konsenz preverjamo tako verbalno kot neverbalno. Če nismo prepričane ali pa začutimo, da ozračje postaja drugačno in se oseba vedenjsko drugače odziva, je nujno, da se ustavimo in preverimo.

Če se z osebo poljubljam, si zagotovo želi tudi dotikov.

Konsenz na začetku interakcije ne pomeni, da oseba soglaša z vsem, kar se naprej dogaja. Če oseba reče na eno dejanje "ja" (recimo, da se hoče poljubljati), to še ne pomeni, da si želi tudi dotikanja. Vedno lahko vprašamo "Ti je kul, če se te dotikam?", poleg besedne privolitve pa spremljamo tudi telesne odzive.

Dve osebi, ki sta v partnerski zvezi, si morata zadovoljevati seksualne/spolne potrebe.

Do neke mere, v normativnih zvezah, to drži. Ob tem pa je izredno pomembno kontinuirano preverjanje potreb vseh vpletenih. Marsikdaj se ustvarijo pričakovanja, ki lahko potencialno pripeljejo do nekonsenzualnih spolnih praks in prestopanja svojih in/ali partnerjevih mej.

Vprašanja za razmislek bralca_ke: Ali pričakujem, da mi bo partner_ka ves čas zadovoljeval_a seksualne potrebe? Kaj se zgodi, če mi jih ne? A sem jezen_a, kadar mi jih ne? In obratno. Kako se partner_ka odziva, ko rečem "ne", ali ko ne zadovoljim njegovih_nih seksualnih potreb?

Če ti na kakršenkoli način ni prijetno, je pomembno, da se s partnerko ali partnerjem o tem pogovoriš.

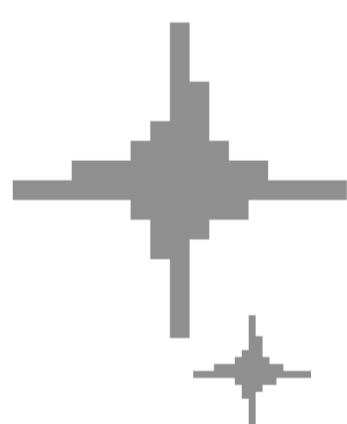
Ženska, ki je zelo pijana in zapeljivo pleše na plesišču, si sigurno želi seksualne pozornosti.

Ne, ne, ne in še enkrat ne. Veliko oseb pride v klub, ker si dejansko želijo SAMO plesati - zapeljivo ali ne. Vsekakor to ni klic za seksualno pozornost. Vedno lahko osebo vprašaš, če bi si želela stika. Dejstvo pa je, da so osebe, ki so zaznane kot feminilne večkrat tarče nezaželene spolne pozornosti. V nočnem življenju pa so tudi bolj seksualizirane.

Največkrat uporabljena substanca z namenom seksualnega izkoriščanja osebe je GHB.

Ni res. Čeprav se podtika tudi GHB in druge substance z namenom namerne ali nenamerne izkoriščanja, je **alkohol** vodilna substanca.

V družbi obstaja tendenca, da usmerjamo vzrok spolnega izkoriščanja v substance namesto na storilce. To, da nekdo izkoristi osebo v ne-treznem stanju, ni kriva substanca in oseba, ki jo uporablja, ampak storilec, ki je osebo izkoristil.

Ali poznaš še kakšen mit o spolnem nadlegovanju ali konsenzu? Napiši ga spodaj in nam ga pošlji na: rejvutopija@gmail.com ali Instagram profil [rejvutopija](#).

skrb za sožurerke_je

Zaradi že naštetih vedenj, ki se dogajajo v nočnem življenju (od spolnega nadlegovanja do namernega opijanja in podtikanja v pijačo), je pomembno, da **pazimo na svoje prijateljice_e in ostale sožurerke_je**. S tem ne mislimo, da smo me odgovorne, če pride do prestopanja mej ali nadlegovanja. **Odgovornost in krivda sta vedno na osebi, ki je zlorabila svoj položaj, torej na storilcu_ki!** Realnost je, da ti obstajajo, prostori nočnega življenja pa ne skrbijo za varnost vseh, zato se moramo do neke mere zaščititi tudi same ter medsebojno skrbeti za varnost.

Če rada hodiš ven sama, lahko podporo poiščeš tudi pri osebju kluba ali ekipi za ozaveščanje (angl. awareness team), če je prisotna na zabavi.

Skrb za sožurerke_je se kaže tudi v pozornosti na znake predoziranja ali podtikanja v pijačo. Na srečo se podtikanja ne dogajajo tako pogosto, vendar vseeno velja opozoriti in informirati o znakih.

Neželeni učinki se lahko pojavijo že ob običajnih dozah, opazimo lahko vidne/hitre spremembe na naslednjih področjih:

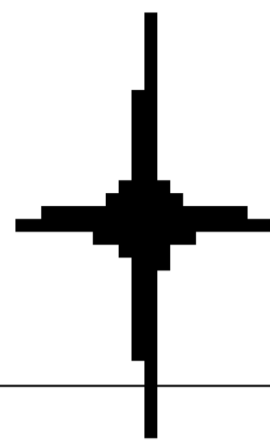
↪ **motoričnost**: mišice so izjemno sproščene. To v praksi pomeni, da je lahko problem že držanje kozarca ali telefona, lahko pa se pojavijo tudi težave z zadrževanjem urina ali blata.

↪ **razsodnost**: opazni znaki nerazsodnosti so lahko: oseba je zaradi močnih občutkov segrevanja, glede na okoliščine, nedovoljno oblečena (npr. pozimi se prične slačiti).

↪ **zmanjšane umske sposobnosti**: nezmožnost opravljanja osnovnih funkcij razmišljanja, govorjenja, izguba spomina ipd.

Če oseba sluti, da se ji dogaja nekaj čudnega, ji verjamemo in je ne pustimo same! V primeru, da se stanje slabša pa pokličemo prvo pomoč (na telefonsko številko 112), saj lahko namreč, ob previsoki dozi, pride tudi do nezavesti ali celo smrti.

aktivna opazovalka

V tem poglavju predstavimo koncept aktivne opazovalke, zakaj je ta pomembna in možne načine odzivanja.

Verjetno smo že vse kdaj zaznale, da je druga oseba v stiski in smo želele posredovati, nekaj narediti ali ji ponuditi pomoč, vendar nismo točno vedele, kako bi se tega lotile. Nič hudega - to vsekakor niso lahke situacije, za katere le redko veljajo enoznačni odgovori. Ko se sprašujemo o tem, kaj narediti, ko smo priča spolnemu nadlegovanju oz. nasilju se lahko zgledujemo po konceptu **aktivne opazovalke**.

Aktivna opazovalka je oseba, ki je priča neprimernemu vedenju in, čeprav (razen prostorsko), ni neposredno povezana s situacijo, želi pomagati. Medtem, ko torej opazovalka le opazuje, aktivna opazovalka **išče načine, ki bi pomagali osebi, ki je bila deležna nasilja** in hkrati ne bi poslabšali situacije (tako sebi kot tudi ostalim prisotnim). Glavna lastnost aktivne opazovalke je predvsem to, da nikoli ne ostane le pri misli "bo že kdo drugi kaj naredil," ampak se zaveda, da je tudi sama del skupnosti in pri ustvarjanju varnejših prostorov igra pomembno vlogo.

zakaj je pomembno, da se aktivno odzivamo na situacije v naši okolici?

Osebi, ki je bila tarča nasilja oz. nadlegovanja, nudimo podporo in s tem sporočamo, da:

- ✱ to, kar se dogaja ni normalno, sprejemljivo ali spregledano,
 - ✱ ji verjamemo in potrjujemo njeno izkušnjo,
 - ✱ ni sama,
 - ✱ ima pomoč pri reševanju te situacije,
 - ✱ s tem pa tudi zmanjšamo možnost postavljanje krivde na tarčo nasilja (angl. victim blaming) (ta se pogosto kaže v preizpraševanju vedenja te osebe, kot npr. "Kaj si pa se tako oblekel?"; "Kaj si pa toliko spila?").
- Ob tem tudi **storilcu_ki nasilja** postavimo mejo in jasno sporočimo, da njegovo_njeno vedenje v tem okolju ne bo sprejeto ali spregledano! **Ostalim obiskovalcem_kam** pa nudimo vzor in jih opolnomočimo, da tudi sami delujejo kot aktivni_e opazovalci_ke.

kako smo lahko aktivne opazovalke?

Zamoti:

s tem, ko zamotiš storilca_ko, imaš možnost preveriti, kakšna je situacija, osebi, ki je deležna nasilje pa daš priložnost za umik.

- * zmotiš interakcijo in storilca_ko vprašaš nekaj splošnega:
"Hej, si lahko sposodim vžigalnik?"; "Kakšen se pa tebi zdi ta DJ?"

Zavzami pozicijo:

pristopi do tarče nasilja in jo vprašaj, kaj se dogaja.

- * do osebe lahko pristopiš v trenutku, ko se nadlegovanje dogaja:
"A ti ta tip teži?"

- * kasneje preveriš kako je in ji ponudiš podporo:
"Zdelo se mi je, da ti je neprijetno. Ti lahko kako pomagam?"

V primeru, da situacijo ocenjuješ kot (zate dovolj) **varno**, lahko pristopiš tudi do storilca_ke in izpostaviš, da njihovo obnašanje ni sprejemljivo:

"Pusti ga pri miru!"; "Komentiranje izgleda drugih ljudi ni okej."
"Rekla je NE, pojdi stran!"

Dodelži:

osebam v okolici dodeli naloge in se organiziraj.

- * "Ti pojdi po varnostnika, ostali pa dajmo skupaj pristopit do situacije"; "Ti kliči rešilca, ti pojdi po vodo, midve pa bova pristopili do njih."

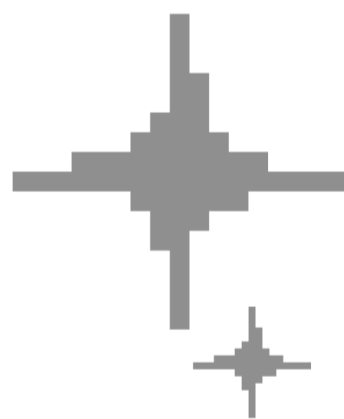
3. Zavaruj:

ko je situacija rešena, preveri ali ima tarča nasilja potrebno podporo in se prepričaj, da storilca_ke ni več v bližini.

✦ "Ali je v redu, če te pustim s tvojimi prijatelji?"; "Ga boste ve pospremile do doma?"

3. Pokasni/zadrži:

če je situacija preveč nevarna, pristopi do tarče nasilja kasneje ali z okrepitevami.

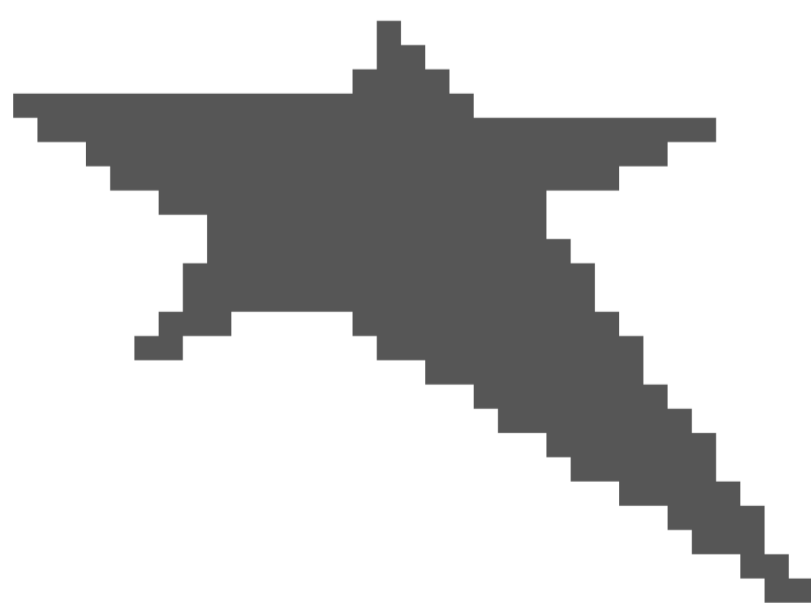
Ali se pri razmisleku o tem, kako pomagati, srečaš s kakšnimi dvomi, skrbmi ali strahovi? Vse to je popolnoma v redu. Razmislek lahko deliš s svojimi prijatelji cami, ugotovitve, kako bi se lahko pri tem podprli_e pa napišite spodaj. Če kakšen dvom ostaja nerazrešen, pa nas lahko vedno kontaktiraš na: rejvutopija@gmail.com ali Instagram profil [rejvutopija](#).

aktivne opazovalke opozarjajo na različne pomene prostorov nočnega življenja

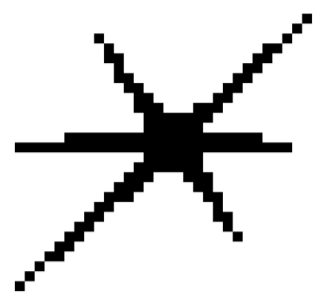
Prostori nočnega življenja so za mnoge eni redkih prostorov, v katerih se lahko v polnosti izražajo in sprostijo. Tam lahko izrazijo dele sebe, ki jih močni normativi vsakdana ali strah pred stigmatizacijo tistih, ki ne razumejo in nočejo razumeti, velikokrat onemogočajo (npr. pripadnice ali pripadniki LGBTQ+ skupnosti), spet drugi iščejo občutek pripadnosti in skupnosti, bodisi le umik in zabavo, z željo, da bi jih drugi "pustili pri miru".

Želimo si, da bi lahko osebe to počele v zanje varnejših prostorih. Kakor je bilo že opisano, se namreč vse prevečkrat zgodi, da se v klubu najde nekdo, ki se brez njihovega konsenza odloči, da so tja prišle, zato da jih kdo gleda ali pa se jih dotika. Da tovrstnih predvidevanj in dogodkov ne ohranjamo in spodbujamo, moramo zavzeti aktivno vlogo in s svojim odzivanjem prispevati k oblikovanju varnejših prostorov.

Želimo si, da bi z aktivnim odzivanjem začeli zmanjševati normaliziranost nadlegovanja in nasilja v nočnem življenju ter tako soustvarjali varnejše prostore. S tem ko smo aktivne in pozorne na dobrobit ljudi okoli sebe ter se odzivamo na nasilne situacije, vplivamo na spreminjanje kulture, diskurza in prispevamo k zmanjšanju normaliziranosti nasilnih vedenj okoli nas.

držanje prostora

V tem poglavju predstavimo koncept "držanja prostora," izpostavimo primerne odzive, ko se nam nekdo zaupa o doživetem nadlegovanju ter navedemo oblike podpore.

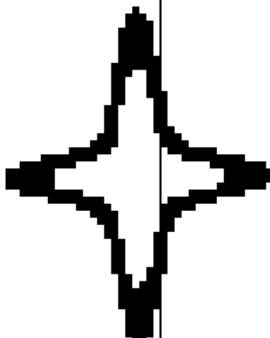
Kako se odzovemo, ko smo priča ali se nam nekdo zaupa, da je doživel nadlegovanje? V primerih, ko smo priča spolnem nasilju ali se nam o nadlegovanju (poznana ali nepoznana) oseba zaupa, je pomembno, da poznamo **načine nudenja pomoči**. Ena izmed teh je **"držanje prostora"** (angl. holding space) - s tem poskušamo ustvarjati podporno in neobsojajoče okolje, v katerem damo osebi možnost, da je lahko čustveno, fizično in/ali psihično ranljiva.

To se morda sliši preprosto in samoumevno, vendar moramo biti pozorne na nekatere naše (morda podzavestne) odzive. Ko slišimo, da se je nekemu zgodila krivica, namreč velikokrat želimo rešiti situacijo in se postavimo v vlogo herojke ali rešiteljice ter osebo zasujemo z nasveti, se aktivno vpletamo v situacijo, itd. Pomembno pa je, da osebi namesto tega pustimo prostor, da sama izbere naslednji korak in ponovno prevzame nadzor nad situacijo. Ravno nadzor in moč sta ji bila namreč z nekonsenzualnim posegom v osebni prostor, odvzeta. Naj ob tem ponovno izpostavimo, da ob tem ni nujen fizični stik, saj lahko oseba občuti vdor v osebni prostor tudi v primeru nenehnega strmenja ali osvajanja, nezaželenih in/ali seksualiziranih opazk ipd.

Ko se nam oseba zaupa, torej upoštevamo njene želje in potrebe, čeprav bi same morda rade ravnale drugače. Ključno je, da se zavedamo, da se vsaka oseba na travmatične izkušnje odzove drugače - z jezo, šokom, jokom ali ravnodušnostjo - **vsak odziv je primeren, me pa poskušamo ustvariti čim več prostora in razumevanja za njeno doživljanje.**

V spodnjem delu **nudimo** nekaj napotkov ob zaznani čustveni stiski druge osebe:

1 Validiramo izkušnjo (npr. "Žal mi je, da se ti je to zgodilo.").

2 Poslušamo in nato predstavimo oblike pomoči, ki jih lahko nudimo.

3 Ne predstavljamo rešitev, ki bi se jih oseba "morala" poslužiti. Torej ne silimo v rešitve ali odzive, ki se nam zdijo primerni.

4 Ne osredotočamo se nase in naše podobne izkušnje, saj lahko s tem osebi odvzamemo prostor, ki ga potrebuje.

5 Ne poglobljamo stiske in težav z vprašanji kot npr. "Kako pogosto se ti to dogaja?"; "Zakaj misliš, da se ti to dogaja?"; "Ali si to doživljala že v otroštvu?" - raje vprašamo, kaj oseba v tem trenutku potrebuje.

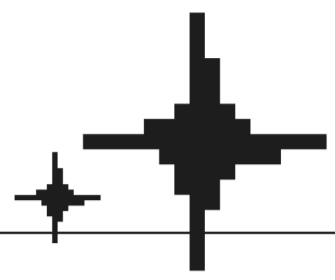
6 V primeru, da se v nas sprožijo močne, težke čustvene reakcije in osebi ne moremo "držati prostora," ta občutek upoštevamo. Osebe ne pustimo same, ampak jo pospremimo do nekoga, ki je v danem trenutku sposoben držanja prostora.

7 Če se v takšni situaciji znajdemo, ko smo pod prekomernim učinkom psihoaktivnih substanc, ki vplivajo na naše čustveno odzivanje (prekomerne reakcije, intenzivne kretnje, preglasno govorjenje), osebe ne pustimo same, ampak jo pospremimo do nekoga, ki je v danem trenutku sposoben držanja prostora.

8 Skrb zase! Tudi me skrbimo za lastne meje, si po potrebi najdemo čustveno oporo za razbremenitev (v danem trenutku ali kasneje).

vloga organizatorke in upravljalke klubov

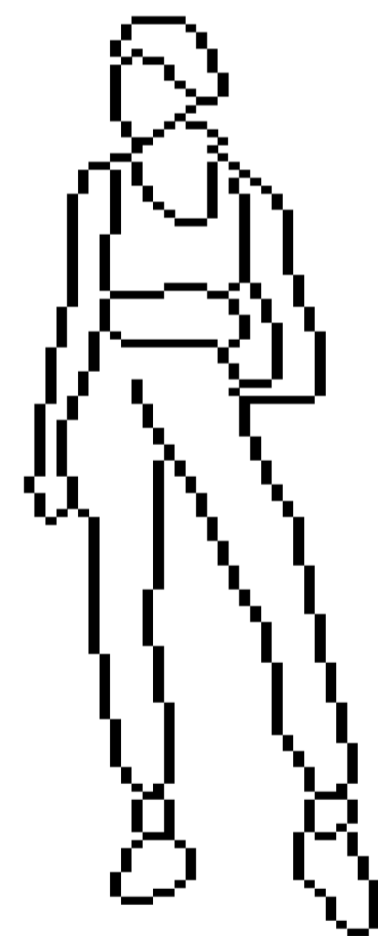

kaj lahko naredi upravljalca nočnega kluba Olga?

Do sedaj smo veliko povedale o tem, kaj lahko naredijo obiskovalke klubov same. Kakšna pa je vloga in naloga lastnikov_ic klubov ali organizatorjev_ic dogodkov pri zagotavljanju varnejših prostorov?

Poglejmo si primer Olge.

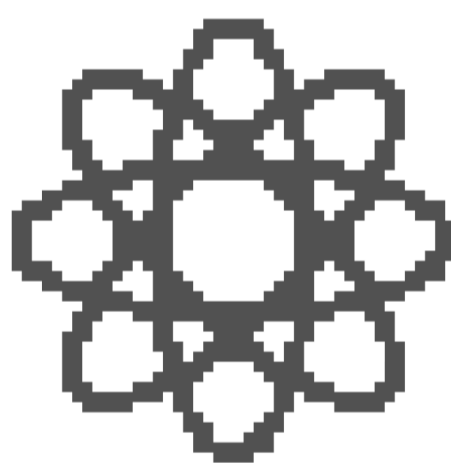
Olga je upravljalca nočnega kluba. To počne že nekaj let, z organizacijo dogodkov v nočnem življenju se ukvarja že celo odraslo življenje. Pomembno ji je, da se obiskovalke v njenem klubu počutijo varno in do neke mere je prepričana, da je tako - z izjemo posameznih incidentov, ker "idioti so pač povsod." Če bi Olgo vprašali, ali v njenem klubu obstaja širši problem s spolnim nadlegovanjem, nasiljem in diskriminacijo, bi rekla "ne". Ko se pogovarja s svojimi zaposlenimi o poteku noči, ti v svoja poročila nikoli ne vključujejo podatkov o primerih nadlegovanja.

Pred nekaj meseci pa je v zasebno sporočilo profila kluba na družbenem omrežju prejela **izpoved obiskovalke**, ki jo je pretresla. Ni ji jasno, zakaj tarča ne pristopi do zaposlenih ali varnostne službe že na samem dogodku. Zdi se ji, da se kaj takega v tolikšni meri v njenih časih ni dogajalo. Prav tako se ji zdi, da v tej smeri ne more narediti nič več, kakor dela zdaj, saj najema varnostno službo, ki poskrbi za težake, na šanku in v garderobi ima zaposlene ljudi, ki jim zaupa in se trudi organizirati dogodke, ki s svojo vsebino pritegnejo same "fajn" ljudi. Torej ne ve, kako točno naj se loti tega problema, če se ga sploh lahko. **Če ni tako stanje pač status quo?** Nekako pa ji ta tema ne da miru, saj si še vseeno želi svojim obiskovalkam nuditi dobro in karseda varno izkušnjo.

"Kaj zares manjka varnostni službi? Zakaj se obiskovalke pravzaprav ne obračajo na njih?", je vprašanje, ki ga zastavlja sebi, kasneje pa še eni izmed svojih zaposlenih. Ta ji odgovori, da se tudi sama v teh situacijah, ko se ji je v klubu nekaj zgodilo, ni najraje obračala na varnostnike. Nekajkrat je poskusila, a se ji ni zdelo, da jo zares slišijo. Nazadnje se je obrnila na varnostno službo, ko ji je neka oseba že več ur sledila po klubu, pa so rekli *"Saj kaj pa dela takega, saj ti nič noče."*

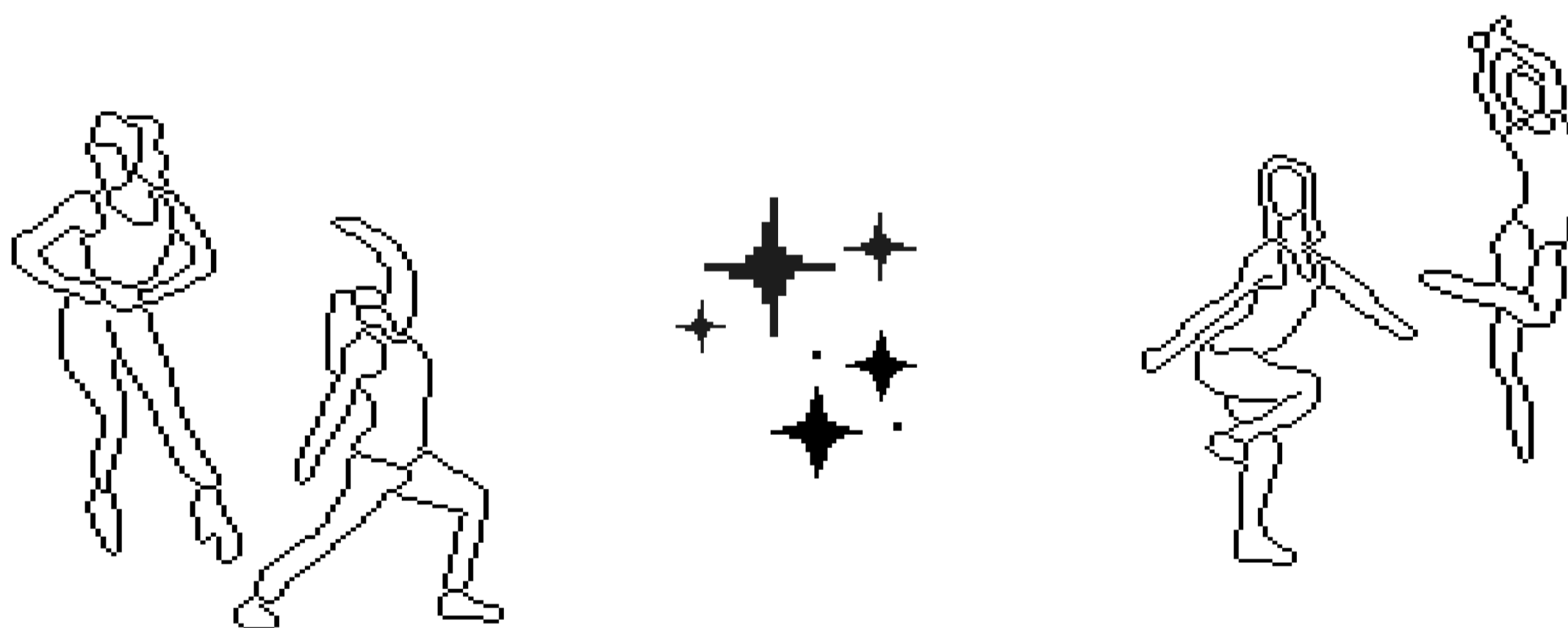
Če se torej obiskovalke ne morejo zanesti na odzive varnostne službe, na koga v klubu pa se lahko? Kdo v klubu sploh lahko prevzame odgovornost, ki mu jo nalaga vloga nekakšne zaupne osebe? Osebe za točilnim pultom in v garderobi so statične; izvedbenice kluba, ki so preobremenjene z vsem dogajanjem in opravili pa so težko ves čas zares pozorne na dogajanje na plesišču ali v drugih prostorih kluba.

Olgi se porajajo različne misli. Ali bi ona sploh morala ukrepati? Mogoče se samo obiskovalke in obiskovalci ne bi smeli prekomerno opijati in izgubljati nadzora nad seboj. Prav tako obiskovalci pod prekomernim vplivom na določene situacije odreagirajo pretirano. Kako resno lahko vzameš njihovo presojo? **Ni njen problem, če ljudje ne poznajo mej.** Kako naj človek v temnem, glasnem prostoru nadzoruje vsakega človeka? Klub je tu za zabavo, ne za nadzor in disciplino, ona vsekakor ne bo postala lokalna policistka v lastnem klubu. Ampak, kaj pa če se zgodi nekaj tako groznega, da zgodba pride v medije in se njen klub označi za nevaren in s tem izgubi stranke? Kakšne so sploh možne rešitve te situacije? Kaj pa lažne prijave? Kako bomo razlikovali med lažjo in resnico? In kaj se zgodi, ko po krivem obtoženega človeka vržejo ven in s tem izgubijo stranko ter si nakopljejo ugled tečnega kluba, ki v popolnoma neškodljivih situacijah pretirava? Po drugi strani pa lahko izgubljajo obiskovalke s tem, da se te situacije nemoteno ponavljajo, brez kakršnegakoli ukrepanja?

Vseh teh pomislekov je preveč, ne ve, kako naj se problema loti tako, da bi upoštevala vse sive cone. Za nekaj časa obupa nad idejo, da bi karkoli v delovanju kluba spreminjala, saj se zdi nerešljivo. Kljub temu, ji izpoved, ki jo je prebrala na družbenem omrežju kluba, ne da miru. Nedopustno se ji zdi, da do situacije, kjer se oseba v njenem klubu počuti ogroženo sploh pride.

Ker odgovorov znotraj sebe ali v neposredni okolici ne najde, se obrne na splet. Tam odkrije, da v tujini obstaja že cel kup praks, ki klubom omogočajo zagotavljanje večje varnosti vseh obiskovalk - pa naj bodo to dodatne osebe, ki sodelujejo ob intervenciji; širše klubske politike, ki vključujejo informiranje obiskovalcev ali dodatno izobraževanje osebja. Odkrije nekaj klubov v tujini, ki te prakse vnašajo v svoje delovanje, enega kontaktira in vpraša za nasvet, kako naj se problema loti. V proces izdelovanja načrta povabi tudi vse izvedbenike kluba, ki so redno v stiku s širšim dogajanjem in potekom klubskih dogodkov, saj se ji zdi dragoceno, da se načrt izdelava upoštevajoč njihova opažanja in izkušnje. Po dolgotrajnem raziskovanju, razmišljanju, debatiranju in načrtovanju, ugotovijo sledeče.

Olga organizira in svetuje

oglaševanje

↪ Klub naj se izogiba seksističnim marketinškim strategijam za privabljanje obiskovalcev_k, ki spodbujajo in normalizirajo ter vzpostavljajo neprimerna seksualna vedenja kot pričakovana.

Npr. raba vizualne podobe ženskih seksualiziranih teles; besedil, ki oglašujejo ali spodbujajo visoko stopnjo alkoholiziranosti mladih (žensk); zaposlovanje (mladih) žensk za promocijo dogodkov.

izobraževanje

↪ Izobraževanje osebja v prostorih nočnega življenja o tematici spolnega nasilja oz. nadlegovanja (dinamiki, prepoznavanju ipd.) in tehnikah primerne ukrepanja.

Ker so predvsem varnostne službe pogosto v vlogi tistih, ki se morajo v hitro odzvati na situacijo in presoditi o primerni rešitvi, je posebej pomembno, da so za to primerno izobraženi in usposobljeni. Sicer se lahko hitro zgodi, da se ne želijo odzvati; tarčam nasilja ne verjamejo; povzročijo sekundarno viktimizacijo ali pa se odločajo o tem, katero neprimerno vedenje je dovolj hudo oz. katero ni. To poglobi nezaupanje do osebja kluba in varnostnih služb, zmanjša verjetnost, da bodo tarče nasilja stopile po pomoč ter ohranja nevidnost nasilja.

↪ Informiranje in izobraževanje obiskovalk_cev o pristopih aktivne opazovalke; spodbujanje medsebojne skrbi in vzpostavljanja podporne skupnosti, ki jo oblikujejo obiskovalke, organizatorke in upravljalke klubov.

jasno izražene klubske politike ali politike ničelne tolerance

↪ V opisih dogodkov kot tudi na vidnih mestih v klubu, naj se izobesijo napisi, ki izražajo ničelno toleranco do vseh oblik nasilja, nadlegovanja in diskriminacije. Prav tako naj bo jasno izpostavljeno, na koga se lahko morebitne tarče nasilja v tem primeru obrnejo (npr. na osebo v garderobi, za točilnim pultom, organizatorko ali izvedbenico in kako jo poišče).

↪ Ob tem je pomembno, da se zagotovi ustrezna implementacija omenjenih politik in primeren odziv s strani zaposlenih, na katere se oseba obrne.

↪ Na vhodu kluba se obiskovalkam_cem jasno izrazi, kakšna je politika vedenja v klubu in, če se oseba z njo ne strinja, se lahko odloči, da v klub ne bo vstopila.

implementiranje praks za preprečevanje spolnega nasilja in zmanjševanje tveganja pri uporabi psihoaktivnih substanc

↪ **Konsistentno in načelno odzivanje na nasilje** v skladu z izraženimi politikami kluba. Najbolj učinkovit način za preprečevanje nasilja in krepitev zaupanja obiskovalcev do kluba in njegovega osebja je konsistentno odzivanje na nasilje, skupaj z jasno in večkrat izraženimi politikami oz. pravili kluba. To pomeni, da se vsako prijavo in pritožbo jemlje resno, da se osebje kluba odziva na nasilje, nadlegovanje in diskriminacijo kadar ga opazi ter da se osebje samo odziva na nenasilne, seksistične in drugače diskriminatorne načine.

↪ **Vzpostavitev ekip za ozaveščanje na prizorišču**, ki so v klubu prisotne med dogodkom.

Kaj je vloga ekip za ozaveščanje (angl. awareness team)?

Ekipa za ozaveščanje so prisotne na različnih nočnih dogodkih z namenom zagotavljanja primerne pomoči osebam, ki so doživele ali bile priča spolnemu nadlegovanju, nasilju ali diskriminaciji. Terenske delavke, ki so del ekipe za ozaveščanje so zaveznice osebe, ki je bila deležna nadlegovanja in predstavljajo podporo ob posredovanju varnostnih služb ter razbremenitev osebja kluba.

To pa ni le edini način, prav tako je običajno upešen le v kombinaciji z drugimi mehanizmi - npr. selektivno spuščanje v klub (recimo osebam, ki so vidno prekomerno pod vplivom psihoaktivnih substanc); opozarjanje na ničelno toleranco in objava protokolov na družbenih medijih; pisna ter verbalna opozorila ob vstopu na dogodek; dosledno omejevanje števila ljudi v klubu skladno s prostorskimi kapacitetami; obhodi osebja po prizorišču; marketing brez seksističnih stereotipov; nebinarna stranišča itd.

Priporočamo tudi, da organizatorke pred dogodkom oblikujejo varnostni plan, s katerim je seznanjeno tudi (ostalo) osebje prizorišča. V slednjem naj opredelijo preventivne mehanizme, ki jih bodo uporabili; kakšno podporo lahko nudijo osebam, ki doživijo nasilje ter kaj smatrajo pod ničelno toleranco do nasilja (v katerih primerih mora npr. storilec zapustiti prizorišče). Prav tako naj ta vključuje **prostorsko analizo prizorišča** - predvsem mapiranje bolj skritih in nepreglednih delov kluba, kjer naj ekipa za ozaveščanje večkrat naredi obhod.

Ključen je lahko tudi razmislek o tem:

Kdo je naša ciljna publika?

Komu omogočamo udejstvovanje na naših dogodkih? Če dogodki niso varni za nekatere skupine ljudi in se ne potrudimo za njihovo enakovredno udobje in varnost, potem njihovo udejstvovanje ni omogočeno do enake mere kot drugim in se jih ne smatra kot primarne potrošnike dejavnosti.

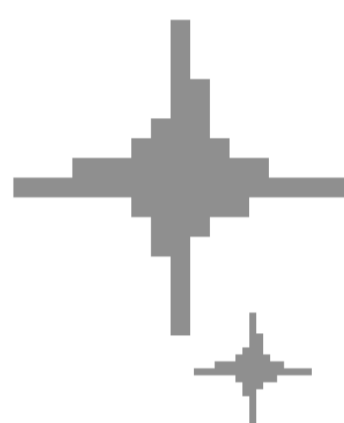
O drugih strategijah za zmanjševanja škode (npr. izobraževanje o substancah; skrbi za ljudi v spremenjenih zavestnih stanjih), o katerih se lahko posvetuje in informira pri lokalnih nevladnih organizacijah, ki (že) delujejo na področju zmanjševanja škode.

Kolektiv Olginega kluba začne v največji možni meri aplicirati vse zgoraj naštete smernice namenjene klubom za ustvarjanje varnejših prostorov.

Vendar tudi na dogodkih od pričetka uvajanja sprememb še vedno prihaja do primerov spolnega nasilja, nadlegovanje in diskriminacije - na neki točki se jim zazdi, da morda celo v večji meri. Po premisleku se sprašujejo, če z odpiranjem in nudenjem prostora za tarče nasilja, da lahko o svoji izkušnji nekemu povejo, zaznavajo incidente, ki so jih prej spregledali. S takim delom želijo nadaljevati, saj so v procesu posvetovanja in raziskovanja pozitivnih praks ugotovili, da je za resničen učinek potrebna kontinuiteta. Dodatno jih ob tem motivira odziv obiskovalk - te na dogodkih kolektivu večkrat povedo, da se od uvedbe tovrstnih praks na dogodkih počutijo bolje, bolj sproščeno in varno; ogromno jim pomeni, da so vrednote kot so spoštovanje osebnega prostora jasno poudarjene in da je jasno izraženo, da se v primeru, da zaznajo ali izkusijo spolno nasilje, nadlegovanje in diskriminacijo, lahko obrnejo na ekipo za ozaveščanje ali osebje kluba in bodo ob tem tudi slišane ter upoštevane!

Zgodba in priporočila izhajajo iz enoletnega dela na terenu kolektiva Rejv utopija in ne predstavljajo univerzalno-aplikativnega modela za preprečevanje spolnega nasilja, saj mora biti ta vedno prilagojen specifikam vsakega prostora, pa tudi (lokalnega) okolja in skupnosti, vendar ponuja nam poznane možne rešitve in odpira pogovor o težavah, s katerimi se srečuje osebje, ki organizira nočne zabave. Priporočila za organizatorje so (tudi pri našem delu) kontinuiran proces, ki še ni zaključen in ga (so)ustvarjamo v dialogu z ljudmi, ki so na kakršenkoli način vključeni v nočno življenje.

Ali poznaš še kakšno metodo za preprečevanje oz. naslavljanje spolnega nasilja v klubu? Lahko si jo zapišeš in tudi deliš z nami na: rejvutopija@gmail.com ali Instagram profilu [rejvutopija](#):

potrebuješ pomoč, podporo ali svetovanje?

Si bila deležna ali priča nasilju, nadlegovanju ali diskriminaciji? Morda poznaš koga, ki je doživel kaj podobnega? Prilagamo nekaj kontaktnih števil organizacij, ki ti lahko pri tem pomagajo:

- ✳ **Društvo za nenasilno komunikacijo:** 01 4344 822 ali 031 770 120 (enota Ljubljana); enota Koper: 05 6393 170 ali 031 546 098 (enota Koper) (delavniki 8h - 16h)
- ✳ **Društvo SOS telefon:** 080 11 55 (24h)
- ✳ **Združenje za MOČ:** 041 20 49 49 (24h)
- ✳ **Ženska svetovalnica:** 031 233 211 (24h)
- ✳ **Legebitra:** 01 430 51 44 (delavniki 12h - 16h)
- ✳ **DrogArt:** 041 730 800 (delavniki 9h - 16h)
- ✳ **Center za psihološko svetovanje Posvet:** 031 704 707 (delavniki 8h - 20h)

želiš vedeti več o izpostavljenih temah?

Prilagamo nekaj uporabnih virov in literature, ki je bila, poleg naših izkušenj s terena, uporabljena za oblikovanje tega priročnika:

Anitha, S., Jordan, A., Jameson, J. in Davy, Z. (2021). A balancing act: agency and constraints in university students' understanding of and responses to sexual violence in the night-time economy. *Violence Against Women*, 27(11), str. 2043–2065. <https://doi.org/10.1177/1077801220908325>

Fileborn, B. (2012). Sex and the city: exploring young women's perceptions and experiences of unwanted sexual attention in licensed venues. *Current Issues in Criminal Justice*, 24(2), str. 241–260. <https://doi.org/10.1080/10345329.2012.12035957>

Fileborn, B. (2014). Accounting for space, place and identity: GLBTIQ young adults' experiences and understandings of unwanted sexual attention in clubs and pubs. *Critical Criminology*, 22(1), str. 81–97. <https://doi.org/10.1007/s10612-013-9221-4>

Fileborn, B. (2016). Reclaiming the night-time economy: unwanted sexual attention in pubs and clubs. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/978-1-137-58791-6>

Fileborn, B. (2017). "Staff can't be the ones that play judge and jury": young adults' suggestions for preventing unwanted sexual attention in pubs and clubs. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 50(2), str. 213–233. <https://doi.org/10.1177/0004865815626962>

García-Carpintero, M. Á., de Diego-Cordero, R., Pavón-Benítez, L. in TarríoConcejero, L. (2022). "Fear of walking home alone": urban spaces of fear in youth nightlife. *European Journal of Women's Studies*, 29(1), str. 39–53. <https://doi.org/10.1177/135050682094442>

Graham, K., Bernardis, S., Abbey, A., Dumas M., T. in Wells, S. (2017). When women do not want it: young female bargoers' experiences with and reponses to sexual harrasment in social drinking contexts. *Violence Against Women*, 23(12), str. 1419–1441. <https://doi.org/10.1177/1077801216661037> 4

Graham, K., Bernardis, S., Wayne Osgood, D., Abbey, A., Parks, M., Flynn, A. in Wells, S. (2014). "Blurred lines?": sexual aggression and barroom culture. *Alcoholism, Clinical and Experimental Research*, 38(5), str. 1416–1424. <https://doi.org/10.1111/acer.12356>

Gunby, C., Carline, A., Taylor, S. in Gosling, H. (2020). Unwanted sexual attention in the night-time economy: behaviors, safety strategies, and conceptualizing "feisty femininity". *Feminist Criminology*, 15(1), str. 24–46. <https://doi.org/10.1177/1557085119865027>

Hill, R. L., Hesmondhalgh, D. in Megson, M. (2020). Sexual violence at live music events: experiences, responses and prevention. *International Journal of Cultural Studies*, 23(3), str. 368–384. <https://doi.org/10.1177/1367877919891730>

Hunt, G., Antin, T., Sanders, E. in Sisneros, M. (2019). Queer youth, intoxication and queer drinking spaces. *Journal of youth studies* 22(3), 380–400. <https://doi.org/10.1080/13676261.2018.1508826>

Kavanaugh, R. P. (2013). The continuum of sexual violence: women's accounts of victimization in urban nightlife. *Feminist Criminology*, 8(1), str. 20–39. <https://doi.org/10.1177/1557085112442979>

Kovac, D. L. in Trussell, E. D. (2015). "Classy and never trashy": young women's experiences of nightclubs and the construction of gender and sexuality. *Leisure Sciences*, 37(3), str. 195–209. <https://doi.org/10.1080/01490400.2014.986347>

Marušič, Ž. (2023). Nezaželena spolna pozornost v nočnem življenju: izkušnje mladih žensk v Sloveniji: magistrsko delo [[Ž. Marušič]]. <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=151945>

Mujal, G. N., Taylor, M. E., Fry, J. L., Gochez-Kerr, T. H. in Weaver, N. L. (2021). A systematic review of bystander interventions for the prevention of sexual violence. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(2), str. 381–396. <https://doi.org/10.1177/1524838019849587>

Plaza, L., Ferrer, R. in Vale Pires, C. (2022). Sexism free night: research report (sexualized violence in nightlife environments). Sexism Free Night European Project. www.sexismfreenight.eu

